

tedy vojenští koně nejsou zákonem za věci extra commercium prohlášené, dlužno neoprávněný prodej vojenského koně posuzovati dle předpisů o správě, při čemž vzhledem k tomu, že v případě tom jde jediné o právní vadu zvířete, příslušným není výlučně soud okresní.

Čís. 734.

Uznáno-li otcovství k nemanželskému dítěti, lze jen tehda domáhati se sporem toho, co otec dle zákona plniti jest povinen, poukázal-li poručenský soud poručníka ku žalobě formálním usnesením, jež, doručeno byvši též nemanželskému otci, nabylo právní moci.

Tímto usnesením jest procesní soudce vázán.

(Plenární usnesení ze dne 27. října 1920, čís. pres. 1019/20.)

Důvody:

Ve třetím titulu druhého oddílu, jednajícím o nemanželských dětech, ustanovuje I. dílčí novela k občanskému zákoníku (čís. nař. ze dne 12. října 1914, čís. 276 ř. z.) pod § 16 II. toto: »Uznáno-li otcovství, jest na soudu, by sám od sebe stanovil v mimosporném řízení výměru toho, co otci dle zákona plniti náleží, závisí-li však toto rozhodnutí na vyšetření sporných skutečností, jichž prostředky mimosporného řízení nelze zjistiti, by poukázal poručníka, podati žalobu.« I v literatuře i v soudní praxi rozcházejí se názory o tom, kdy dány jsou podmínky řízení sporného a jak odkliditi různost v mínění jednak soudu poručenského, jednak soudu procesního o tom, zda lze či nelze vystačiti s prostředky řízení mimosporného a zda tudíž má či nemá místo řízení sporné.¹⁾ Když i v praxi čsl. nejvyššího soudu objevila se v naznačených směrech různost mínění,²⁾ přikázal I. president věc senátu plenárnímu. Tímto usnesena shora uvedená právní věta, pro niž byly rozhodnými tyto úvahy: Dle motivů ku vládní předloze I. dílčí novely (čís. 2 příloh k těsnopiseckým zápisům panské sněmovny, XXI. zasedání, 1911, str. 74 a 75) směřováno ustanovením § 16 I. dílčí novely k tomu, by zjednána byla shoda v otázce, v praxi namnoze sporné, zda výměru toho, co otci nemanželského dítěte dle §§ 166—168 obč. zák. plniti náleží, lze z moci úřední zjistiti řízením mimosporným, či zda nutno, by spolehlivý podklad byl za všech okolností zjednán řízením sporným.

Jak vidno z doslovu § 16 I. dílčí novely, nezabočil zákon ani do toho, ani do onoho z obou extrémů. Rozhodnuv se zásadně pro řízení mimosporné, neztratil s očí zvláštnosti řízení mimosporného, nezapoměl na stěžejní zásadu tohoto řízení, vyslovenou v § 2 čís. 7 nesp. říz. Z důvodů, jež zde zevrubně uváděti netřeba, prolomil zákon na prospěch řízení mimosporného zásadu, vedle které sporem projednává a rozhoduje se o ná-

¹⁾ Údaje literární obsahují a soudní rozhodnutí udávají zejména poznámky 25 a 26, přičiněné na stránce 235 k § 463 díla: Krainz-Pfaff-Ehrenzweig, System des österr. allg. Privatrechtes, fünfte Auflage, zweiter Band, zweite Hälfte Familien- und Erbrecht. K tomu rozhodnutí Glaser-Unger, neue Folge, Bend 52, Nr. 7256, 7571 a 7716.

²⁾ Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 7. ledna 1920, čís. R. I 510/19 (Právník 1920, sešit VIII, str. 294) a ze dne 31. srpna 1920 čís. R. I 712/20.

rocích majetko-právních, nechť si spornými jsou jen co do důvodu, či co do rozsahu, či ve směru obojím, a odklidil námitku, již proti přípustnosti mimosporného řízení bylo by lze čerpati ze zásady § 1 nesp. říz. Vysloviv se zásadně pro mimosporné řízení nemohl zákonodárce pustiti se zřetele případy, v nichž tato cesta dle úpravy tohoto řízení nebyla by schůdnou a nevedla by k uspokojivému řešení případu, tudíž případy, na něž pamtováno již § 2 čís. 7 nesp. říz. Zda tento předpoklad takovýchto případů byl ospravedlněn čili nic a zdali tedy pravdu mají ti, kdož k otázce té přisvědčují, či ti, kdož to popírají, jest zcela lhostejno. Tento rozpor mohl by přijíti v úvahu de lege ferenda, de lege lata jest bez významu.

Rovněž netřeba sledovati ty, kdož položili si otázku, zdali hledíc k ustanovení § 2 čís. 7 nesp. říz., byla výhrada § 16 I. dílčí novely: »závisí-li však... až... podati žalobu« vůbec potřebna, čili nic a, proč doslov této výhrady uchyluje se od doslovu § 2 čís. 7 nesp. říz. Dostif de lege lata na tom, že ona výhrada v § 16 I. dílčí novely jest, a rovněž stačí pro otázku, o které tuto rozhodovati náleží, že, jakž celkem se uznává, přes různost doslovu výhradou § 16 I. dílčí novely vyjádřeno jest v podstatě totéž, co jinými ovšem slovy jest řečeno v § 2 čís. 7 nesp. říz. I ten, i onen předpis má na zřeteli případy, kde věc zásadně přikázána jest řízení mimospornému a vytyká předpoklady, za kterých věc výjimečně může dostati se na pole řízení sporného. Vysloviti se o tom, zda tyto předpoklady zde jsou, prikazuje § 16 I. dílčí novely soudu poručenskému. Tento soud zjednává svým výrokem podklad pro přípustnost řízení sporného, jeho výrok má po této stránce ráz konstitutivní. Ježto pak, jak vytčeno, řízení mimosporné má zde býti pravidlem, cesta sporu výjimkou, vázanou na přesně stanovený předpoklad, ježto dále výkon soudní pravomoci jest nejen právem, nýbrž po výtce veřejno-právní povinností soudce, jemuž právní záležitost jest přikázána a ježto posléze účastníci mají subjektivní nárok na to, by právní záležitost, jimi na soud vznesená, došla vyřízení cestou, v zákoně naznačenou, jest zajisté oprávněn požadavek, by jednak poručenský soud, poukazuje poručníka výjimečně ku žalobě, učinil tak způsobem, který poskytuje dostatečnou záruku pro poznaček, že poručenský soud uvědomil si jasně dosah § 16 I. dílčí novely a to, že jedná se o opatření, kotvící v tomto zákonném ustanovení, jednak, by opatření to nestalo se bez kontroly účastníků. V onom směru učí však praxe poručenských soudů na mnoze tomu, že tito soudové přidržují se prázdné šablony místo podstaty věci, že, učinivše jen tolik, ut aliquid fecisse videatur, udělují prostě dle čís. 62 Némethy-ho sbírky formulářů zmocnění ku rozepři, nepovažující za potřebno nějaké odůvodnění a nedoručující svého usnesení nemanželskému otci. Nehledíc k tomu, že zmocnění ku rozepři má i hmotně i formálně zcela jiný ráz a význam než opatření dle § 16 I. dílčí novely a že tudíž z té okolnosti, že poručenský soud tuctovým vyřízením zmocnil poručníka ku provedení sporu, nikterak, při nejmenším pak spolehlivě nelze souditi, že vůbec uvědomil si význam § 16 I. dílčí novely a proč za neschůdnou k vyřízení věci uznal cestu nesporného řízení, není výrok, jímž zmocňuje se poručník k vedení rozepře formálním výrokem po rozumu § 16 I. dílčí novely a nelze proto výrok ten uznati za postačitelý podklad pro přesun věci z pravidelného mimosporného řízení na výjimečnou cestu řízení sporného. Tím padá též argumentace, kotvící ve stereotypním výroku, že prý poručenský soud, uděliv zmocnění k rozepři, dal zřejmě na srozuměnou, že za

neschůdnou považuje cestu řízení mimosporného. Nejde tu o bezobsažnou hříčku slov ani o prázdný formalismus, nýbrž jedná se o to, by poručenský soud neplul po vodách šablonovitosti a by zlomen byl hrot domněnce, že zcela libovolně vyhnul se úkolu, jenž zákonem jemu v první řadě jest přikázán. Nutno tudíž trvati na tom, by poručenský soud učinil formální usnesení po rozumu § 16 I. dílčí novely a by usnesení totéž řádně odůvodnil. Pak zajisté zabráni se tomu, by neopakovaly se případy, kde poručníku uděleno zmocnění ku sporu, pokud se týče, kde poručník poukázán ku žalobě na údaj matky, vedle něhož prý o výživném nelze docílití dohody, nebo proti otci, jenž nemá ani majetku, ani jiných příjmů než služební požitky z veřejného svého postavení, jichž výši bylo lze zjistiti prostým úředním dotazem. Bylo dále poukázáno k tomu, že usnesení, vynesené dle výhrady § 16 I. dílčí novely musí státi se za kontroly stran. Nutno proto usnesení to doručiti zejména též nemanželskému otci a umožniti takto účastníkům, by opravnými prostředky nesporného řízení bránili se proti přesunu věci na pole řízení sporného. Na vyřízení věci cestou mimospornou má zájem jak mimomanželské dítě, jednak proto, že rychleji dostane se mu úpravy jeho nároků, jednak proto, že oficiálním rázem mimosporného řízení chráněno jest před úskalím processuálního opomenutí, na vyřízení touto cestou má zájem i mimomanželský otec, jemuž, kdyžtž otcovství uznáno, nemůže býti lhostejno, by k vůli výši alimentace byl nucen vésti nákladný spor.

Poukázán-li poručník na žalobu formelně bezvadným a právoplatným usnesením poručenského soudu jest zjednán nezvratný podklad pro řízení sporné a nelze procesnímu soudu přiznati oprávnění, by zkoumal, zda usnesení poručenského soudu jest či není věcně opodstatněno. Pravda ovšem, že ustanovení posl. odstavce § 42 j. n. k tomuto případu se nevztahuje, majíc na zřeteli případ opačný. Nutno však uvážiti, že zákon ponechává soudu poručenskému na uvážení, zda jest či není s to, by vystačil s prostředky řízení mimosporného. Posouditi věcnou odůvodněnost tohoto výroku přísluší po případě soudu, jemuž poručenský soud pořadem stolic mimosporného řízení jest podroben, nelze však práva toho přiznati soudu procesnímu, jenž není po zákonu povolán k tomu, by rozhodoval o správnosti usnesení soudu poručenského. Právoplatný výrok poručenského soudu jest nezvratitelným podkladem přípustnosti pořadu práva nejen pro účastníky, nýbrž i pro soud procesní.

Na konec nebude od místa, zaujati stanovisko ještě k jedné otázce, jež z různých stran byla nadhozena. Vysloven totiž názor, že, zahájen-li spor, aniž bylo by zde formálního a právoplatného usnesení po rozumu § 16 I. dílčí novely, bude na místě přerušeni sporu do doby, dokud nebude zjednán tento formální podklad přípustnosti pořadu práva. K tomuto názoru přidati se nelze. Civilnímu řádu soudnímu venkoncem neznámo jest přerušeni rozepře pro pendenci praejudiciální otázky v řízení mimosporném (Ott, Rechtsfürsorgeverfahren, str. 165, Klein, Vorlesungen, str. 77). Není-li zde formálního podkladu pro přípustnost pořadu práva, jest sporné řízení nepřípustným a cesta, jakou v tomto případě jest se bráti soudu procesnímu, jest v civilním soudním řádě přesně vyznačena.